

“GÖYƏRÇİN”in kitabxanası

“GÖYƏRÇİN”in kitabxanası

“GÖYƏRÇİN”in kitabxanası

XEYİR XAH OVÇU

Kitabın içindəkilər

DOVŞAN VƏ ÇAQQAL.....4-5

DOVŞAN NECƏ HEYVANLARIN ŞAHİ OLDU.....6-7

HEYVANLAR VƏ KAPUMBA.....8-9

ATA MİRASI.....10-11

KEÇİ VƏ ÇAQQAL.....12-13

XEYİRXAH OVÇU.....14-15

TACİR VƏ TUTUQUŞU.....16-17

MƏRC.....18

PADŞAH VƏ BAĞBAN.....19

GÖYƏRÇİN

ISSN-0207-4710

№ 7-8 (624-625)

Redaksiyanın ünvanı:

Bakı- AZ1073,
Mətbuat prospekti,
529- cu məhəllə,
Telefon: 539 08 53

Çapa imzalanıb: 09.04.15
Sifariş : 1113
Tiraj :1000
Kağız formatı:60\90\1\8
Çap vərəqi:2,5
Hesab-nəşr vərəqi:3,93

“GÖYƏRÇİN”in kitabxanası

“GÖYƏRÇİN”in kitabxanası

“GÖYƏRÇİN”in kitabxanası

XEYİRXAH OVÇU

TƏRCÜMƏ EDƏNİ:

Rəfiq YUSİFOĞLU

RƏSSAMLAR:

İlqar

Mətanət

Aytən

Afər

Fəxriyyə

Günay

Bakı 2015

DOVŞAN VƏ ÇAQQAL

Mankan (Afrika) nağılı

Dovşanın bir ağ papağı var idi. Bu papağı ona atası tikmişdi. Ancaq dovşancıqaz bu papağı başında çox gəzdirə bilmədi. Ağ papağı görəndə çaqqal onu dovşanın başından götürdü. Dovşan nə qədər yalvardısa da, tülkü onun papağını qaytarmadı. Dovşan ağlaya-ağlaya evlərinə getdi və and içdi ki, çaqqaldan intiqam alacaq.

Bir dəfə dovşan meşədə həmin çaqqala rast gələndə şirin dilini işə salıb dedi:

-Çaqqal qardaş, mən meşədə bir ağac yeri bilirəm, koğuşu balla doludur.

Gedək kömək elə, balı oradan çıxaraq.

Bal sözünü eşidən kimi çaqqalın ağzı sulandı. Dovşana dedi ki, tez elə, o ağacın yerini mənə göstər.

Dovşan çaqqalı arıların yaşadığı ağacın yanına getirdi. Hündürdə olan koğuşu göstərərək dedi ki, mən nə qədər eləyirəmsə, koğuşa çıxı bilmirəm. Çaqqal lovğa-lovğa dedi:

-İndi mən çıxaram.

O, bir neçə dəfə tullansa da, bir şey alınmadı. Nəhayət, axırıncı dəfə pəncəsi ilə koğuşun qırağından yapışa bildi. Dovşan onu qızıqdırdı:

-Çaqqal qardaş, qalx içəri gir, qalx içəri gir.

Çaqqal özünü birtəhər koğuşun içinə salmışdı ki, arılar onun üstünə cumdular. O qədər sancıldılar ki, çaqqalın başı, bədənini şişdi. O, nə qədər çalışdısa da, şişmiş başını koğuşdan çıxara bilmədi. Dovşan ona məsləhət verdi:

-Çaqqal qardaş, balla dolu şanları qoparıb aşağı at ki, yerin gen olsun.

Söz çaqqalın ağına batdı. Dovşan onun yerə atdığı bal dolu şanları öz yuvasına daşdı. Sonra özü ilə böyük bir təbil tapıb gətirdi. Onu bərkdən döyüb qışqırdı:

-Çaqqal qardaş, qaç, ovçular gəlir. Ovçu sözünü və təbilin səsini eşidən

çaqqal özünü koğuşdan bayıra atıb qaçdı. Ancaq onun başının dərisi sıyrılıb ağacın dibinə düşmüşdü.

Dovşan həmin dərinə götürüb atasının yanına apardı. Atası həmin qara çaqqal başının dərisindən oğluna papaq tiki.

Aradan bir müddət keçdi. Çaqqal dovşanla rastlaşanda onun başındakı qara papağı görüb soruşdu:

-Dovşan, bu papağı hardan almısan?

Dovşan dedi:

-Bu papaq sənə başının dərisindən tikilib.

Çaqqal dedi:

-Madam ki, bu papaq mənim başımın dərisindədir, onu mənə ver.

Dovşan papağı vermək istəməyəndə çaqqal onu tutub almaq istədi.

Dovşan qaçdı, çaqqal da onun dalınca. Elə o vaxtdan çaqqallar harda dovşan görülərsə, onu tutmağa çalışırlar.

DOVŞAN NECƏ HEYVANLARIN ŞAHI OLDU

(Lamb-Afrika nağılı)

Bir dəfə dovşan heyvanları çağırır dedi:

-Gəlin pivə bişirib bu nəhəng ağacın altına qoyaq və ağacın başında yaşayanlardan soruşaq ki, bu meşənin şahı kim olsun. Hamı razılaşdı və mərasim günü təyin edildi.

Sübh tezdən dovşan öz qardaşını başqa bir dovşana tapşırırdı ki, gizlicə ağacın başına çıxıb orda gizlənsin.

Müəyyən edilmiş vaxtda heyvanlar gəlib çıxdılar. Onlar pivə bişirib ağacın koğuşuna qoydular. Pivəni içməyə başlayanda dovşan dedi:

-İndi kimin heyvanlar şahı olmasını soruşmaq vaxtı çatıb.

Şir başını yuxarı qaldırır nərildədi və soruşdu:

-Ay ruhu göylərdə olan ulu babamız, bizim şahımız kim olmalıdır?

Heç bir səs gəlmədiyini görən dovşan şirə dedi:

-Görürsən ki, sənin sualın cavabsız qaldı. Deməli, sən şah ola bilməzsən.

Bu dəfə fil xortumunu yuxarı qaldırır soruşdu:

-Ey əcdadlarımızın ruhu, bizim şahımız kim olmalıdır?

Onun da sualı cavabsız qaldı. Dovşan dedi ki, fil, səndən də şah olmaz.

Heyvanlar növbə ilə qışqırır eyni sualı təkrar etdilərse də, heç bir cavab almadılar.

Növbə dovşana çatdı. O, nəzakətlə başını yuxarı qaldırır soruşdu:

-Ey babalarımızın ruhu! Kim heyvanların şahı olmalıdır?

-Şah sən olmalısən, ey ağıllı dovşan! Dovşan məmnunluqla heyvanlardan soruşdu:

-Yuxarıdan gələn səsi eşitdinizmi? Heyvanlar birağızdan dilləndilər:

-Eşitdik, eşitdik.

Fil dilləndi:

-Doğrudan da, sənin adını çəkdilər. Ey dovşan, bu gündən sən bizim hökmdarımızsan.

Bütün heyvanlar dovşana baş əydilər. Dovşan isə heyvanları meşəyə səslədi:

-Mənim xalqım, ardımca!

Beləliklə, hiyləgər dovşan şah oldu.

HEYVANLAR VƏ KAPUMBA

(Bolub-Afrika nağılı)

Bir dəfə kapumba (qarınqulu) heyvanları çağırır onlara dedi:

-Sizin aranızda elə bir heyvan varmı ki, məndən çox yesin?

Şir dedi:

-Mən səninlə yemək yarışına çıxmağa hazıram.

Onlar yeməyə başladılar. Yedilər, yedilər, axır ki, şir doydı, kapumba isə öz işində idi. Bunu gören bəbir dedi:

-Mən səninlə yarışırım.

Ancaq o da tezliklə təslim oldu. Bütün böyük heyvanlar kapumbaya uduzdular. Hamı çasıb qalmışdı. Elə bu vaxt keçi özünü qabağa verib dedi:

-Ey kapumba, heç də lovğalanma. Mən səndən də çox yeyə bilərəm.

Kapumba onu lağa qoydu:

-Bütün güclü heyvanlar mənə uduzdular. Sən heç mənimlə yarışa bilərsən? Heyvanların təkidi ilə onlar yarışa başladılar. Yedilər, yedilər, yedilər... Axşam düşdü. Heyvanlar dedilər ki, qaranlıq düşüb, yaxşısı budur ki, bir mağaraya girib yatın. Sabah yarış davam etdirərsiniz.

Kapumba ilə keçi bir mağaraya girdilər ki, yatsınlar. Gecənin yarısı yuxudan oyanan kapumba gördü ki, keçi aramsız şəkildə gövsəyir. Kapumba təəccübləndi və fikirləşdi ki, bu mağarada daş, qayadan başqa yeməyə nə var ki, keçi yeyir. Kapumba qorxdı: "Əgər bu daş yeyirsə,

onunla yarışmaq əbəddir". Sonra kapumba mağaradan çıxıb başqa bir yerdə yatdı.

Səhər kapumbanın mağarada yox, çöldə yatdığını gören heyvanlar təəccübləndilər:

-Nə üçün mağarada yox, burda yatmısan?

Kapumba dedi:

-Gecə yuxudan ayılanda gördüm ki, keçi iştahla gövsəyir. Soruşdum ki, nə yeyirsən? Cavab verdi ki, daş. Ona görə də qorxudan

çölə çıxdım ki, birdən məni də yemək fikrinə düşər.

Heyvanlar gülüşdülər:

-Keçi sənə qalib gəldi. Bu gündən sonra bizim kapumbamız keçi olacaq. Sən isə artıq adi fildən başqa bir şey deyilsən.

Beləliklə də, mübahisə başa çatdı. Heyvanlar isə dağılıb getdilər.

ATA MİRASI

(Portuqal nağılı)

Bir kişinin iki oğlu var idi. Bir gün kiçik qardaş atasına dedi:

-Mənə çatan mirası, ata payını ver. Onları götürüb bu öklədən gedəcəyəm.

Ata oğluna çatası pulu verdi. Kiçik oğul dünyanı gəzdi, ancaq manat üstünə manat gətirə bilmədi. Əksinə, atasının verdiyi pulların əksəriyyətini xərclədi. Müflisləşməkdən qorxan kiçik oğul geri qayıdanda eşitdi ki, atası ölüb. Böyük qardaş isə var-dövlət sahibi olub.

Böyük qardaş kiçik qardaşa dedi:

-Mən sənə heç bir kömək eləyə bilmərəm. Ancaq atan öləndə mənə bir yeşik verib dedi ki, bunu kiçik qardaşına verərsən.

Kiçik qardaş həmin yeşiyi götürüb, böyük qardaşdan ayrıldı. Yeşiyi açanda onun içindən balaca bir zənci çıxdı. O dedi:

-Ağa, nə əmr etsən, hazıram.

Kiçik qardaş sevincək dilləndi:

-Mənə bir misli-bərabəri olmayan saray tik.

Kiçik qardaşın arzusu o saat yerinə yetdi. O da tezliklə var-dövlət sahibi oldu. Bunu eşidən böyük qardaşın paxıllığı

tutdu. Qardaşına qonaq gələndə qutunu oğurladı. Zənciyə əmr etdi ki, ona gözəl bir saray tikdirdsin. Qardaşını isə zindana salsın.

Kiçik qardaş məhbəsdə olanda onun sədaqətli iti və pişiyi oğlana qonaq gəldilər. Vəziyyətdən xəbərdar olandan sonra and içdilər ki, qutunu oğurlayıb sahibinə qaytaracaqlar.

Onlar belə də etdilər. Böyük qardaş qutunu başının altına qoyub yatmışdı. Pişik quyruğunu sirkəyə salıb böyük qardaşın burnuna tutdu. Oğlan başını qaldıraraq asqıranda it qutunu onun başının altından çəkdi.

İtlə pişik yekə bir boranı tapdılar. Onun içini oyub qayıq düzəldilər. Dəryadan üzüb keçmək istəyəndə qayıq çevrildi və qutu dənizin dibinə getdi. İtlə pişik balıqlar padşahına yalvardılar ki, onların qutusunu tapıb versin. Balıqlar padşahı əmr edən kimi balıqlar qutunu tapıb gətirdilər. İtlə pişik qutunu aparıb məhbəsdə sahibinə çatdırdılar. Kiçik qardaş qutunu açıb zənciyə əmr etdi ki, onu məhbəsdən xilas etsin. Oğlan məhbəsdən azad olub qardaşının yanına gəldi. Dedi ki, mən sənə heç bir pislilik eləmək istəmirəm. Gəl, ikimiz də əl-ələ verib xoşbəxt yaşayaq. Belədə atamızın ruhu da şad olar.

Onlar qucaqlayıb bəzişdilər və xoşbəxt ömür sürməyə başladılar.

KEÇİ VƏ ÇAQQAL

(Manden (Afrika) nağılı)

Bir dəfə Keçi bir tor tapıb çaya getdi ki, balıq tutsun. Toru neçə dəfə suya atıb çəksə də, bir şey alınmadı ki, alınmadı. Keçi fikrə getdi: "Bəs mən neyləyim? Balalarım acından ölür. Bəs mən onlara nə yedizdirim?"

Birdən Keçi gördü ki, Çaqqal çiyində bir kisə təzə balıq aparır. Keçinin ağzı sulandı. Fikirleşdi ki, gerek nə yolla olur-olsun, balıqları çaqqalın əlindən alım. Ya mən çaqqalı aldatmalıyam, ya da o, məni yeməli. Başqa yolum yoxdu.

Çaqqal Keçini görüb uzaqdan qışqırdı:

-Ey, qonşu, necəsən?

Keçi özünü eşitməzliyə vurdu. Sakitcə dayanıb çaya baxmağa başladı. Çaqqal onu ikinci dəfə səslədi. Keçi heç ona əhəmiyyət də vermədi. Bunu gören Çaqqal balıq dolu kisəni və toru yerə atıb lap keçinin yanına gəldi. Düz onun qulağının dibində qışqırdı.

-Ey, Keçi, yatmısan? So-

ruşmaq istəyirdim ki, necəsən?

-Nə dedin, nə dedin? – Keçi əhvalının pozmadan Çaqqala sarı döndü.

Çaqqal hirsələndi:

-Deyəsən, sən dərinə heyifin gəlmir.

Səhərdən nə qədər çağırıram, heç mənə cavab da vermirsən. Nə yaman fikrə qər qolmusan?

Keçi özünü qorxmuş kimi göstərərək dedi:

-Bağışlayın, heç fikrim özümdə deyil. Evimdə o qədər ət var ki, heç bilmirəm onları neyləyim.

-Bu qədər ət hardan almısan? – Çaqqal təəccüblə soruşdu.

-Bu yaxınlarda bir cadugərin yanına getmişdim. Mənə elə bir buyuz düzəltdi ki, hansı heyvana vururam, o dəqiqə ölür. Heyvanların çoxu sözlərimə inanmadı. Elə buna görə buyuzum onlara dəyən kimi öldülər. Onların hamısının cəmdəyini daşıyıb evə yığmışam. Hava da bərk istidir. Qorxuram ki, ətler xarab olar. Ona görə fikirləşirəm ki, görəsən neyləyim.

Çaqqalın qorxdığını hiss eləyən Keçi bir az da bərk ürək-ləndi:

-Bəlkə sən də mənim sözlərimə inanmırsan?

Çaqqal kəkələyə-kəkələyə cavab verdi:

-İnanıram, inanıram...

Sonra o, gözaltı Keçinin buyuzlarına baxdı. Qorxudan gözlərini bağladı. Sonra qəfil-dən qaçmağa başladı. Keçiyə də elə bu, lazım idi. O, sakitcə gedib bir neçə balığı və toru götürüb evlərinə apardı.

O gecə keçinin balaları doyunca yedilər. Axmaq çaqqal isə kəndin o başına-bu başına keçərək acından uladı.

XEYİRXAH OVÇU

(Şimali Amerika hindularının nağılı)

Biri vardı, biri yoxdu, xeyirxah bir ovçu var idi. Elə buna görə də heyvanlar və quşlar onu çox sevirdilər.

Bu ovçu heç zaman təhlükəli çayda üzən marala güllə atmaz, heç bir heyvanı balalarının yanında vurmazdı. Ovladığı heyvanın, quşun ətindən

digər vəhşilərə də pay saxlayırdı. Ayı üçün bal, qarğa üçün qarğıdalı dəni saxlamaq onun adəti idi. Hətta o, gölə, çaya balıqlar üçün də yem atmağı unutmazdı.

Bir dəfə ovçunun başına fəlakət gəldi. O, yoldaşlarından ayrı düşüb meşədə azdı. Vəhşi bir qəbilənin övladları onu huşu gedənə qədər döyüb, çaya atdılar.

Düşmənlər çıxıb gedəndən sonra canavar qan iyi ilə gedib ovçunu tapdı. O, bərkdən ulayıb bütün heyvanları və quşları köməyə çağırırdı. Ayı pəncəsini ovçunun sinəsinə qoyub dedi:

-Hələ bədəni istidir, ölməyib.

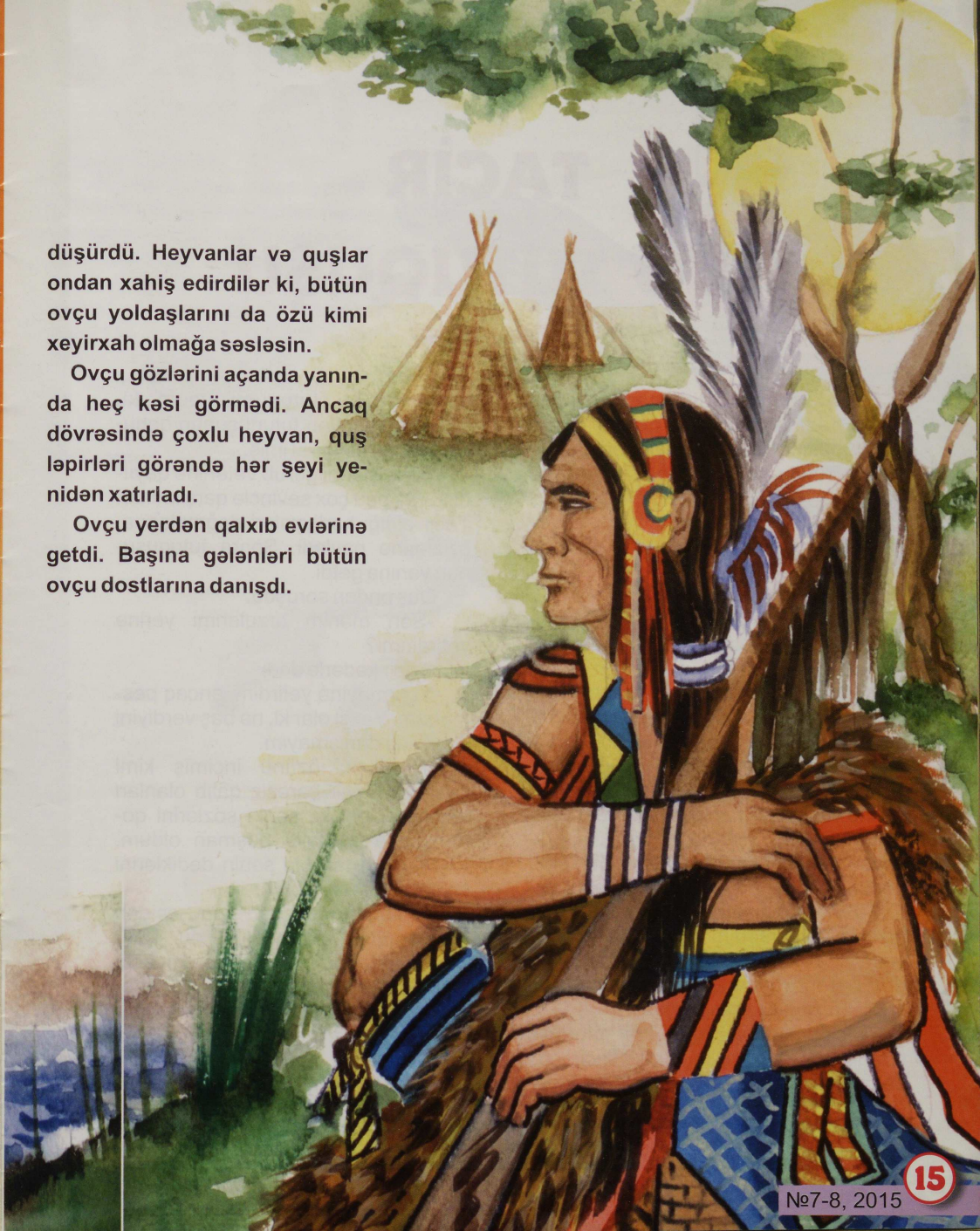
Heyvanlar və quşlar bir yerə yığılıb məsləhətləşdilər ki, ovçunu ölümün pəncəsindən necə xilas etsinlər. Onlar bildikləri, tanıdıqları dərman bitkilərini yığıb məlhəm düzəldilər. Bu dərmanı ovçunun bədəninə sürtə-sürtə dua oxumağa başladılar.

Ovçu tam özünə gəlməsə də, elə bil sehrli bir dünyaya düşmüşdü. Qərribə idi ki, o, heyvanların və quşların dilini başa

düşürdü. Heyvanlar və quşlar ondan xahiş edirdilər ki, bütün ovçu yoldaşlarını da özü kimi xeyirxah olmağa səsləsin.

Ovçu gözlərini açanda yanında heç kəsi görmədi. Ancaq dövrəsində çoxlu heyvan, quş ləpirləri görəndə hər şeyi yenedən xatırladı.

Ovçu yerdən qalxıb evlərinə getdi. Başına gələnləri bütün ovçu dostlarına danışdı.

TACİR VƏ TUTUQUŞU

(Əfqan nağılı)

Bir tacir Hindistana getməyə hazırlaşdı. O, qohum-əqrəbasını, dost-tanışını yanına çağırıb soruşdu ki, sizə Hindistandan nə gətirim?

Hərə bir şey sifariş verdi. Tacir qəfəsdə saxladığı tutuquşudan soruşdu ki, sənə öz vətənindən nə gətirim?

Tutuquşu dedi:

-Zəhmət olmasa, tutuquşular yaşayan meşəyə gedib mənim salamımı onlara çatdır. Sonra de ki, bu, necə dostluqdu, mən qəfəsdə yaşayıram, onlar isə azad şəkildə istədikləri yerə uçuurlar. Tutuquşular nə cavab versələr, onu mənə çatdırarsan.

Tacir həvəslə tutuquşunun xahişini yerinə yetirməyə razılaşdı. Sonra o, Hindistana getdi. Axtarib tutuquşular yaşayan meşəni tapdı. Onlara üz tutub dedi:

-Ey, tutuquşular! Sizin qardaşlarınızdan biri mənim evimdə qəfəsdə yaşayır. O, sizin hamınıza salam göndərdi. Sonra dedi ki, mən qəfəsdə yaşayıram, onlar azadlıqda.

Tacirin sözlərini eşidən bir tutuquşu titrədi, çırpındı, yığılıb öldü. Tacir çox peşman oldu. Düşündü ki, ayrılığa dözə

bilməyən bu tutuquşu yəqin ki, qəfəsdə yaşayan tutuquşunun qohumu, dostu, sevgilisi imiş...

Tacir işlərini görüb vətəninə qayıtdı. Evdə onu çox sevincle qarşıladılar. Tacir aldığı hədiyyələri doğmalarına, əzizlərinə payladı. Sonra tutuquşunun yanına getdi.

Quş ondan soruşdu:

-Sən mənim arzularımı yerinə yetirdinmi?

Tacir kədərlə dedi:

-Yetirməyinə yetirdim, ancaq peşmanam. Yaxşı olar ki, nə baş verdiyini heç sənə danışmayım.

Tutuquşu özünü incimış kimi göstərdi. Tacir çarəsiz qalıb olanları danışdı. Dedi ki, sənin sözlərini qohumlarına deməyə peşman oldum. Çünki onlardan biri sənin dediklərini eşidən kimi yığılıb öldü.

Qəfəsdəki tutuquşu bunu eşidən kimi o da çırpındı, yığılıb öldü. Tacir çox kədərləndi. Qəfəsin qapısını açıb ölmüş quşu ordan çıxarmaq istəyəndə tutuquşu pırıldayıb ordan uçdu. Bunu gören tacir çox təəccübləndi və soruşdu:

-Ey, tutuquşu! Söylə, görüm, nə

üçün belə elədin?

-Özünü ölülyə vuran qardaşım öz hərəkəti ilə qəfəsdən necə çıxmağın yolunu mənə başa salmaq istəyibmiş. Mən də onun kimi hərəkət eləyib canımı qəfəsdən qurtardım. Məni bağışla, haqqını halal elə. Azadlığa çıxdığım üçün özümü çox xoşbəxt sayıram.

Tutuquşu bu sözləri deyib uçdu. Qəlbində quşun hərəkətlərinə haqq verən tacir isə sevimli quşunun ardınca baxa-baxa qaldı.

MƏRC

(Əfqan nağılı)

Bir dəfə padşah həyətinəki bağda əyləşib dincəlirdi. Birdən gördü ki, bir adam əlində tutduğu quşu hasardan yuxarı qaldıraraq ona göstərir. Padşah onu səslədi:

-Ey, sən nə üçün əlində tutduğun quşu yuxarı qaldıraraq mənə göstərirsən?

-Üzr istəyirəm, mən bir adamla sizin əvəzinizdən mərc gəlib, bu quşu udmuşam. İndi gətirmişəm ki, onu sizə verəm.

Padşah razılığını bildirdi. Əmr elədi ki,

quşu alıb mətbəxə aparsınlar.

Bir neçə gündən sonra həmin adam özü ilə padşaha bir quzu gətirdi. Dedi ki, şah sağ olsun, bu quzunu da sizin əvəzinizdən mərc gəlib udmuşam.

Padşah kəndlinin bu hərəkətindən çox razı qaldı və onun hədiyyəsini qəbul etdi. Üçüncü dəfə kəndli başqa bir adamla padşahın yanına gəldi. Padşah onu başdan-ayağa süzüb dedi:

-Bəs bu dəfə özünə bir şey gətirməmişən?

-Möhtərəm hökmdar! Mən sizin əvəzinizdən bu adamla mərc gəlib yüz qızıl uduzmuşam. İndi udan kişi qızılları aparmağa gəlib.

Padşah güldü, onlara qızıl verib dedi:
-İndən belə sən heç kəsə mənim adımdan mərc gəlmə. Daha mənim səndən başqa heç nə almaq və sənə bir şey vermək fikrim yoxdur...

PADŞAH VƏ BAĞBAN

(Əfqan nağılı)

Padşah gəzməyə çıxmışdı. Gözəl bir bağın yanından keçəndə gördü ki, qoca bir kişi ərik ağacı əkir.

Padşah bağbanı səsləyib dedi:

-Ey, qoca! Sənin ömrünə az qalıb. Hava-yıdan niyə özünü əziyyətə salıb ağac əkirsən? Bu ağac bar gətirənə qədər çətin ki, bu dünyada qalasan.

Qoca danışmaq istəyəndə padşah onun sözünü kəsdi. Dedi ki, bilirsən, indi deyəcəksən ki, babalarımız büzüm üçün zəhmət çəkiblər, biz də nəvələrimiz üçün ağac əkirik. Sən mənə cavab ver görüm, qaranlığa qərq

olmuş keçmişi xatırlamağa, hələ nə olacağı bəlli olmayan gələcəyi düşünməyə dəyərmi? Biz ancaq bugününü düşünməliyik?

Bağban dedi:

-Hökmdar, siz qoca bağbanı çətin ki, başa düşəsiniz. Əgər keçmişi xatırlamaq istəmirsinizsə, deməli, bu vaxta qədər ömrünüz hədəf gedib. Gələcək haqqında düşünmək istəmirsinizsə, deməli, ondan qorxursunuz. Açığını bilmək istəyirsinizsə, mən heç sizin bu gününüzdə də qibtə etmirəm.

Qiyməti: 1 manat

“GÖYƏRÇİN”in kitabxanası

“GÖYƏRÇİN”in kitabxanası

“GÖYƏRÇİN”in kitabxanası

